

КАДРОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ТА ПІДГОТОВКА ПЕРСОНАЛУ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

УДК 37.09 : 623.44

DOI <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2026-2-18-12>

Вайда Тарас Степанович,

кандидат педагогічних наук, доцент,

член-кореспондент Інженерної академії України,

професор кафедри професійних та спеціальних дисциплін

Інституту права та безпеки

(Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4355-5685>

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПОРІВНЯЛЬНОГО АНАЛІЗУ КУРСІВ СТРІЛЬБ ДЛЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ 2019 ТА 2026 РОКІВ: НОВЕЛІЗАЦІЯ¹ ЗАКОНОДАВСТВА З ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАВООХОРОНЦІВ

У статті розглянуто одну з актуальних проблем правоохоронної діяльності – удосконалення організації вогневої підготовки працівників поліції з урахуванням їхньої підготовки до екстремальних обставин несення служби під час забезпечення публічного порядку та підвищення ефективності боротьби зі злочинністю / ворогом в умовах запровадженого правового режиму воєнного стану. Проведено ретроспективний аналіз змін, які відбулися у Курсах стрільб для правоохоронців (далі – КС) протягом 1997–2026 рр. Систематизовано запроваджені новелізовані терміни з низки напрямів вогневої підготовки. Новелами в КС-2026 є зміни у виконанні деяких категорій вправ із сучасної зброї, яка зараз перебуває в підрозділах НПУ. Навчання особового складу поліції навичок володіння зброєю враховує міжнародні стандарти. Проаналізовано матеріальне забезпечення практичних стрільб у КС-2026, яке має низку переваг порівняно з КС-2019. На основі проведеного аналізу змін (новелізації) у КС-2026 порівняно з КС-2019 зроблено відповідні висновки.

Ключові слова: воєнний стан, працівники поліції, вимоги до вогневої підготовки, Курс стрільб для поліцейських, ретроспективний та порівняльний аналіз, нововведення, нові види зброї та озброєння, умови виконання вправ та нормативів.

Постановка проблеми. Проблема забезпечення належного рівня вогневої підготовки поліцейських завжди перебувала у фокусі уваги як суспільства, так і керівництва МВС України, в тому числі такого центрального органу виконавчої влади, як Національна поліція України (далі – НПУ). Цей критичний підхід є цілком закономірним, оскільки до визначених поліцейських заходів примусу у відповідності до статті 42 Закону України (далі – ЗУ) «Про Національну поліцію» законодавець відносить застосування вогнепальної зброї як крайньої міри [1]. Оскільки у разі припинення злочинів працівники поліції, згідно з нормами статей 43 та 46 зазначеного вище нормативно-правового акта [1], мають право застосовувати цей захід примусу, то в багатьох випадках дії правоохоронців можуть призвести не тільки

до отримання особою тяжких травм, а і смертельних уражень. З огляду на тяжкість наслідків для життя і здоров'я громадян у разі її (зброї – *уточнено нами*) застосування ставляться підвищені вимоги щодо вогневої підготовки правоохоронців територіальних органів/підрозділів поліції, а також до курсантів/слухачів під час їхнього професійного навчання у закладах відомчої освіти (далі – ЗВО) МВС / НПУ України.

Основним документом, який регламентує навчання з вогневої підготовки працівників поліції в Україні, є Курс стрільб для поліцейських (далі – КС). Варто відзначити, що оновлення (нові редакції) КС відбуваються систематично у зв'язку із суттєвими змінами в життєдіяльності суспільства та необхідністю забезпечення належного рівня публічної безпеки – прийняття

¹ Новелізація законодавства (від італ. *novella*, букв. – новина) – внесення до законодавства нових положень, змін і доповнень (з практики застосування термінів, слів та словосполучень у юриспруденції). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/TS001378> (дата звернення: 13.08.2026).

Україною незалежності, запровадження різних форм власності, реформування законодавства про міліцію/поліцію (1990 р., 2015 р.), участь в АТО (ООС) під час окупації рф ОРЛДО (2014 р.), введення правового режиму воєнного стану (2022 р.) тощо. Для прикладу, протягом 1990–2000-х років відбулися зміни в КС у 1997 [2], 2003 [3], 2011 [4], 2016 [5], 2019 [6], в тому числі в умовах війни (2026 року) [7]. Причому центральними органами виконавчої влади, які реалізують державну політику у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку (МВС, НПУ – *уточнено нами*) було передбачено окремі КС для: 1) курсантів та працівників ЗВО МВС України (дія нормативно-правового документа розповсюджується на осіб, котрі вперше починають засвоювати спеціальні знання з вогневої підготовки та набувати початкові вміння стрільби з вогнепальної зброї); 2) для працівників територіальних підрозділів поліції (поширювався на слухачів курсів первинної професійної підготовки НПУ, яких уперше прийнято на службу в поліцію, та поліцейських органів/підрозділів поліції, які безпосередньо несуть службу з охорони публічного порядку, в тому числі в умовах війни) [5; 7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вирішенню порушеної нами проблеми удосконалення вогневої підготовки працівників поліції приділяється увага не тільки керівництвом правоохоронних органів (МВС України, НПУ – *уточнено нами*), а й науковцями ЗВО МВС України, педагогічними працівниками закладів освіти НПУ та правоохоронцями територіальних органів/підрозділів поліції. Так, у попередній роботі з цієї теми нами (Т. С. Вайда, С. К. Бортник, А. М. Володін) проводився порівняльний аналіз Курсів стрільб МВС (2011) [4] та НПУ (2016) [5], якими визначалися шляхи удосконалення вогневої підготовки курсантів відомих ЗВО МВС та працівників підрозділів поліції в умовах реформування міліції/поліції [8, с. 65–70].

Також у роботах нами розглянуто різні аспекти удосконалення вогневої підготовки майбутніх офіцерів-правоохоронців: 1) застосування сучасних, у тому числі інформаційних технологій у ЗВО МВС України (Т. С. Вайда, О. С. Гетьманенко, О. В. Каменщик) [9, с. 47–51; 10, с. 85–87]; 2) використання інтерактивного мультимедійного обладнання для навчання та вдосконалення вогневої підготовки працівників НПУ (Т. С. Вайда, М. І. Круглик, О. І. Кузнєцов) [11, с. 143–150]; 3) актуальні проблеми тактичної та вогневої підготовки правоохоронців патрульної поліції України у сучасних умовах (Т. С. Вайда) [12, с. 11–13]; 4) сучасні підходи в новому Курсі стрільб для поліцейських як сприятливі педагогічні умови для удосконалення вогневої підготовки слухачів первинної професійної підготовки (Т. С. Вайда, О. І. Кузнєцов) [13, с. 33–44]; 5) реалізація дидактичного принципу системності та наступності як ефективна умова забезпечення вогневої підготовки поліцейських-курсантів (на прикладі початкових вправ Курсу стрільб-2011) (Т. С. Вайда) [14, с. 88–95]; 6) розроблено методичні рекомендації з вогневої підготовки у системі службової підготовки (Т. С. Вайда, М. М. Іщенко) [15]; 7) розглянуто особливості виконання курсантами ЗВО МВС України вправ з вогневої підготовки в динамічному положенні (на прикладі вправ 15 та 16 другої категорії, індивідуальних Курсу стрільб для поліцейських) (Т. С. Вайда, В. В. Степаненко) [16, с. 108–116]; 8) визначено роль та місце підготовчих вправ Курсу стрільб для поліцейських у вогневій

підготовці здобувачів вищої освіти (на прикладі студентів спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність») (Т. С. Вайда, О. Ю. Конєв) [17, с. 410–419]; 9) підготовлено методичні рекомендації для проведення практичних занять з тактико-спеціальної підготовки із використанням системи лазерних симуляторів двостороннього вогневого контакту (А. А. Аносенков, Ю. М. Коломієць, Р. В. Мукоїда, Т. С. Вайда, Є. Є. Проскурня) [18] та ін. Сучасні напрями в розробці автомобільного транспорту та перспективи створення спеціальної техніки для військ правопорядку нами також досліджувалось в окремій роботі (Т. С. Вайда) [19, с. 78–81].

Удосконаленню окремих аспектів вогневої підготовки працівників поліції у сучасних умовах приділяла увагу у своїх дослідженнях низка вітчизняних учених: 1) О. Ю. Конєв (розглядував деякі особливості тактики застосування зброї працівниками поліції в умовах війни (під час виконання службово-бойових дій)) [20, с. 127–133], 2) А. Г. Конько та О. В. Угрин (досліджували розширення міждисциплінарних зв'язків вогневої підготовки як крок до запобігання втратам поліцейських в умовах війни) [21, с. 148–155]; 3) М. В. Кривонос, В. О. Мусійчук та О. М. Скрипка (вивчали сучасні виклики та інструменти підвищення професійної готовності у вогневій підготовці поліцейських) [22, с. 146–152].

Варто зазначити, що безпосередньо предметом дослідження багатьох науковців було вдосконалення освітнього процесу з вогневої підготовки правоохоронців: 1) В. Д. Поливанюк, А. В. Жбанчик розглядали вирішення актуальних питань проведення занять з вогневої підготовки поліцейських в умовах воєнного стану [23, с. 593–597]; 2) розробкою методичного забезпечення вогневої підготовки займалися С. М. Мартинов, М. М. Поколюдний, Т. В. Ландрєв, А. С. Кудінов (опублікована робота сприяє ознайомленню з озброєнням Національної поліції України) [24]; 3) сучасній вогневій підготовці поліцейських присвячено посібники В. Я. Покайчука [25], Є. Ф. Бахчевана, О. Т. Ніколаєва, І. П. Катеринчука, О. І. Ульянова, В. Ю. Мосузенка, В. С. Трояновського (за заг. ред. Д. В. Швеця) [26] та ін.

Деякі сучасні підходи до підготовки поліцейських відображено в роботах зарубіжних фахівців: 1) Jake Epstein (зміна озброєння спецпризначенців-правоохоронців з автоматів Калашникова на карабіни М4) [27]; 2) V. Kushnikov (проведення двома агентствами США навчання працівників МВС України щодо використання західної зброї) [28]; 3) в окремій інтернет-публікації описано особливості користування поліцейськими Великої Британії вогнепальною зброєю (щодо інституту уповноваженого офіцера поліції зі зброї) [29].

Актуальність та практичне значення порушеної проблеми удосконалення вогневої підготовки поліцейських підкреслює і той факт, що у сучасних умовах російсько-української війни в наближених до лінії фронту регіонах несуть службу 42 000 працівників поліції, з яких безпосередньо на лінії зіткнення у боротьбі із державою-агресором перебувають близько 8 тисяч правоохоронців-добровольців [30]. Під поліцейськими-комбатантами (особами, які воюють) нами розуміються правоохоронці, зокрема, працівники спецпідрозділів поліції «Корд», об'єднаної штурмової бригади НПУ «Лють» [31], тимчасово відкомандировані в прифронтову зону з різних підрозділів НПУ (ЗВО МВС України тощо) поліцейські та ін., які беруть участь у бойових діях зі зброєю та виконують значний обсяг поставлених завдань щодо оборони територіальної цілісності України.

Зазначимо, що основними службово-бойовими завданнями підрозділу НПУ «Лютя», виконання котрих неможливе без сучасного озброєння та бойової техніки, є: 1) взаємодія з підрозділами (військовими частинами) ЗСУ, ГУР МОУ, НГУ, ДПСУ, іншими складовими підрозділами сил безпеки і оборони участь з відсічі та стримування збройної агресії проти України; 2) проведення ударно-штурмових та ударно-пошукових заходів; 3) ліквідація збройного конфлікту або надзвичайної ситуації; 4) організація та здійснення заходів щодо рятування людей і забезпечення їхньої безпеки; 5) виконання завдань територіальної оборони; 6) виявлення, знешкодження та знищення вибухонебезпечних предметів (розмінування територій у разі необхідності); 7) здійснення контрдиверсійних заходів (виявлення та знешкодження диверсійно-розвідувальних сил і незаконних збройних формувань противника); 8) проведення аеророзвідки та вогневого ураження противника на території окупованих населених пунктів; 9) застосування маневру сил і засобів Бригади для завдання одночасних і послідовних вогневих ударів із різних видів озброєння та невідступним переслідуванням противника (окупанта); 10) виявлення позицій ворога; 11) знищення військової техніки та живої сили противника; 12) проведення стабілізаційних та пошуково-фільтраційних заходів на звільнених територіях; 13) застосування групової тактики або тактики штурмових груп для здійснення тактичного прориву оборони противника [32].

Разом із тим розглядувана вченими та використовується на практиці правоохоронцями територіальних підрозділів наявна система вогневої підготовки працівників поліції в умовах мирного часу не враховувала небезпечний вплив значних ризиків та активного застосування різного виду озброєння на життя чи здоров'я правоохоронців під час несення ними служби в умовах війни (на прикладі російсько-української – *уточнено нами*), не здійснювалось навчання поліцейських підрозділів поліції користування новими видами зброї та технікою у зв'язку зі змінами, які відбулися у службово-бойовому оснащенні підрозділів поліції за цей час (впродовж 2022–2026 років – *уточнено нами*).

Існування зазначених протиріч між реальними об'єктивними вимогами сьогодення до фахової підготовки поліцейських (необхідність забезпечення публічної безпеки під час війни, в тому числі участь у захисті незалежності держави від країни-агресора – *уточнено нами*) і застарілими (не досить ефективними) теоретико-прикладними підходами щодо порядку організації навчання поліцейських (методики проведення занять/тренувань з вогневої підготовки) для здійснення ними ефективних дій у цих екстремальних умовах на прифронтових територіях, між потребою формування у поліцейських компетентностей щодо використання актуального (оновленого – *уточнено нами*) потужного матеріально-технічного озброєння підрозділів поліції та морально застарілою нормативно-правовою базою НПУ з цього питання зумовило вибір теми дослідження та сприяло визначенню мети нашої роботи.

Предметом дослідження є порівняльний аналіз змін, які відбулися в КС для поліцейських 2026 року порівняно з КС-2019; конкретизація сучасних підходів щодо удосконалення вогневої підготовки правоохоронців територіальних та спецпідрозділів НПУ в умовах війни на основі використання ними новітнього озброєння.

Мета роботи – уточнення сучасних змін, які відбулися у нормативно-правовому забезпеченні вогневої підготовки поліцейських, реалізація котрих спрямована

на створення сприятливих умов щодо її удосконалення з урахуванням наявних суттєвих небезпек запровадженого правового режиму воєнного стану для життя та здоров'я правоохоронців під час несення ними служби.

Для досягнення поставленої мети виконано такі *завдання дослідження*: 1) проведено порівняльний аналіз змісту КС-2019 та 2026 для поліцейських; 2) визначено нові вимоги, які ставляться до вогневої підготовки правоохоронців та мають бути враховані працівниками підрозділу професійного навчання (інструкторами з особистої безпеки) територіальних органів/підрозділів поліції, педагогічним (науково-педагогічним) складом профільних кафедр закладів освіти НПУ (в тому числі ЗВО зі специфічними умовами навчання) МВС України у службовій (тактичній, вогневій) підготовці й в освітньому процесі; 3) розроблено та враховано рекомендації щодо застосування передового досвіду НПУ в частині формування спеціальних компетентностей поліцейських/здобувачів освіти з набуття ними вмінь і навичок ефективного користування сучасною вогнепальною зброєю та озброєння військової техніки під час охорони публічного порядку та у боротьбі зі злочинністю, в тому числі під час бойових дій на лінії фронту та у прифронтових районах.

У процесі вирішення поставлених завдань нами використано такий комплекс *наукових методів*: 1) критичний *аналіз* нормативно-правової бази НПУ в частині вогневої підготовки поліцейських, наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених (фахівців), а також інтернет-публікацій ЗМІ та фахівців щодо висвітлення ними сучасного стану професійної (вогневої) підготовки працівників поліції як в Україні, так і за кордоном; 2) *узагальнення* нових підходів з наряду вдосконалення вогневої підготовки правоохоронців на основі КС-2026, який регламентує відпрацювання доцільних (а значить безпечних) алгоритмів дій поліцейських у різних екстремальних умовах під час війни з використанням наявного штатного озброєння та бойової техніки; 3) *синтез* знань з різних складових компонентів правоохоронної діяльності (тактико-спеціальної підготовки, спеціальної фізичної підготовки, тактичної медицини, особистої безпеки поліцейського тощо), котрі стосуються об'єкта та предмета дослідження (удосконалення вогневої підготовки), їх (інтегрованих елементів системи службово-бойової підготовки – *уточнено нами*) 4) *систематизація*. Вказані методи дали нам можливість багатосторонньо розглянути й обґрунтувати порядок навчання поліцейських застосування сучасної навчальної та бойової зброї як у системі їхньої службової підготовки, так і в бойових умовах з урахуванням існування різних небезпечних факторів в умовах запровадженого правового режиму воєнного стану.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що: 1) уперше на основі порівняльного аналізу Курсів стрільб 2019 та 2026 рр. визначено сприятливі умови, які створені державою для удосконалення вогневої підготовки працівників поліції з урахуванням умов несення ними служби під час запровадженого правового режиму воєнного стану в Україні; 2) дістали подальшого уточнення і розкрито можливості для розвитку службової (вогневої) підготовки правоохоронців як складника їхньої службово-бойової діяльності; на основі порівняльного аналізу вище зазначених нормативно-правових актів НПУ теоретично продемонстровано якісні зміни у змісті вогневої підготовки (тактики-застосування зброї) та матеріальному забезпеченні сучасним озброєнням й бронетехнікою територіальних і спеціальних підрозділів НПУ.

Теоретична значущість роботи полягає у систематизації та узагальненні сучасних змін у нормативному регулюванні вогневої підготовки поліцейських, що може сприяти подальшому розвитку наукових уявлень про зміст і напрями її вдосконалення в умовах воєнного стану.

Практична цінність роботи полягає в можливості використання результатів порівняльного аналізу КС-2019 і КС-2026 під час організації та вдосконалення вогневої підготовки поліцейських, підготовки інструкторів, оновлення змісту практичних занять і навчально-методичного забезпечення з урахуванням нових видів зброї, вправ та умов службово-бойової діяльності. Результати дослідження мають виражену прикладну спрямованість і можуть бути корисними для практичних підрозділів НПУ та закладів освіти системи МВС.

Дослідження виконано у відповідності до тематичного плану науково-дослідної роботи ОДУВС із проблеми «Удосконалення підготовки майбутніх працівників НПУ до ефективного забезпечення публічної безпеки» (державний реєстраційний номер: 0124U004202, дата реєстрації в УкрНТЕІ: 30.09.2024). Отримані результати роботи доповнюють наявні наукові напрацювання систематизованим порівняльним аналізом КС-2019 і КС-2026 та узагальненням новітніх змін у нормативному регулюванні вогневої підготовки поліцейських під час війни.

Виклад основного матеріалу. Провівши ґрунтовне вивчення змісту КС-2019 [6] та КС-2026 для поліцейських [7], зробимо порівняльний аналіз змін, які

відбулися в нормативно-правовому акті 2026 року з урахуванням умов запровадженого правового режиму воєнного стану, а також розроблених сучасних підходів, котрі регламентують удосконалення вогневої підготовки працівників поліції для їхніх ефективних дій в екстремальних обставинах, в яких доводиться нести службу правоохоронцям щодо протидії ворожим силам країни-агресорки.

1. КС-2026 регламентує порядок і умови виконання вправ зі стрільби та нормативів з вогневої підготовки, витрати боєприпасів та заходи безпеки для підвищення вогневої виучки поліцейських центрального органу управління поліції, *територіальних* (у тому числі міжрегіональних) органів поліції та їх територіальних (відокремлених) підрозділів (*далі – органи (підрозділи) поліції*), закладів та установ, *що належать до сфери управління НПУ*, а також зі слухачами (з числа поліцейських), які проходять спеціальну професійну підготовку та післядипломну освіту. Відповідно, цей нормативно-правовий акт затверджено наказом НПУ від 13.01.2026 № 23_од [7]. Отже, положення КС-2026 не розповсюджуються на деяких суб'єктів попереднього КС-2019 [6] (маємо на увазі курсантів та постійний склад закладів освіти зі специфічними умовами навчання, які підпорядковуються МВС України).

2. В оновленій версії КС для поліцейських (НПУ, 2026) відбулися не тільки структурні зміни, а й проведено оновлення змісту цього нормативно-правового документа (див. табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльний аналіз структури Курсів стрільб для поліцейських 2019 та 2026 рр. [6; 7]

КС-2019	КС-2026
I. Загальні положення	I. Загальні положення
II. Організаційний складник проведення стрільб та обов'язки їх учасників	II. Організаційний складник стрільб та їх матеріально-технічне забезпечення (об'єднано розділи II та IV КС-2019 – <i>уточнено нами</i>)
III. Забезпечення безпеки під час стрільб	III. Учасники стрільб та визначення їхніх обов'язків (виокремлено, як у розділі II КС-2019 – <i>уточнено нами</i>)
IV. Матеріально-технічний складник стрільб	IV. Стрілецький тир, стрільбище, полігон та основні вимоги до їх облаштування
V. Вимоги до виконання вправ зі стрільби, кидання ручних гранат	V. Основні вимоги до проведення стрільб
VI. Умови і порядок виконання вправ зі стрільби, кидання ручних гранат та їх оцінювання	VI. Вправи зі стрільби та нормативи з вогневої підготовки (об'єднаний розділ, як розділи VI та VII в КС-2019 – <i>уточнено нами</i>)
VII. Умови і порядок виконання нормативів вогневої підготовки та їх оцінювання	VII. Поводження зі зброєю під час проведення стрільб (положення для стрільби та ступені готовності виокремлено, як у розділі V КС-2019 – <i>уточнено нами</i>)
Розділ VIII відсутній	VIII. Загальний алгоритм дій стрільця та інших учасників під час проведення стрільб
Розділ IX відсутній	IX. Алгоритм дій стрільця під час виконання вправ зі стрільби з пістолета
Розділ X відсутній	X. Алгоритм дій стрільця під час виконання вправ зі стрільби з автомата, пістолета-кулемета, снайперської (великокаліберної) гвинтівки та кулемета (ручного, великокаліберного)
Розділ XI відсутній	XI. Алгоритм дій стрільця під час виконання вправ зі стрільби з помпової (напівавтоматичної) рушниці
Розділ XII відсутній	XII. Алгоритм дій стрільця під час виконання вправ зі стрільби з гранатомета (підствольного, багатозарядного) однозарядного, напівавтоматичного
Розділ XIII відсутній	XIII. Алгоритм дій стрільця під час виконання вправ зі стрільби з ручного протитанкового гранатомета
Розділ XIV відсутній	XIV. Алгоритм дій стрільця під час виконання вправ з кидання ручних гранат
Розділ XV відсутній	XV. Особливості виконання вправ третьої категорії (вводяться три ступеня готовності зброї – готовність 1, 2 та 3, <i>уточнено нами</i>)
Розділ XVI відсутній	XVI. Порядок оцінювання стрільця та особливості виконання ним окремих вправ зі стрільби

Продовження таблиці 1

КС-2019	КС-2026
Додаток 1. Перелік зразків мішеней для проведення практичних стрільб	Додаток 1. Рекомендації керівникам стрільб та особам, які проводять заняття з вогневої підготовки
Додаток 2. Рекомендації керівникам стрільб та особам, які проводять заняття з вогневої підготовки	Додаток 2. Перелік зразків мішеней для проведення практичних стрільб
Додаток відсутній у КС-2016	Додаток 3. Переносна модифікована конструкція (Перешкода «Стіна») Схема мішеневої обстановки для виконання вправи № 87
Інформацію відображено у розділі VI. Умови і порядок виконання вправ зі стрільби, кидання ручних гранат та їх оцінювання	Додаток 4. Умови і порядок виконання вправ зі стрільби, кидання ручних гранат та їх оцінювання
Інформацію відображено у розділі VII. Умови і порядок виконання нормативів вогневої підготовки та їх оцінювання (<i>уточнено нами</i>)	Додаток 5. Умови і порядок виконання нормативів вогневої підготовки (їх оцінювання) та дії поліцейського під час неповного розбирання зброї та її збирання після неповного розбирання в процесі чищення
Додаток 3. Норми витрат боєприпасів, пострілів, вибухових пакетів і гранат поліцейськими під час проведення практичних стрільб	Норми витрат боєприпасів поліцейськими під час проведення практичних стрільб

За результатами аналізу таблиці 1 може констатувати такі структурні зміни в КС-2026: 1) наведено загальні алгоритми дій стрільця та інших учасників під час проведення стрільб під час використання ними різних видів зброї (розділи VIII-XVI); 2) в окремих додатках уточнено нові перешкоди (укриття), які моделюють складність різних умов для ведення вогню та використовуються під час виконання вправ: а) наведено зображення переносної модифікованої конструкції (перешкода «Стіна»); б) запропоновано схему мішеневої обстановки для виконання вправи № 87 (додаток 3); в) конкретизовано умови і порядок виконання вправ зі стрільби, кидання ручних гранат та їх оцінювання (додаток 4); 4) розкрито умови і порядок виконання нормативів вогневої підготовки, їх оцінювання та дії поліцейського під час неповного розбирання зброї та

її збирання після неповного розбирання в процесі чищення (додаток 5).

Норми витрат боєприпасів поліцейськими під час проведення практичних стрільб затверджено цим самим наказом (наказ НПУ від 13.01.2026 № 23_од – *уточнено нами*) окремо [7].

3. У КС-2026 [7] запроваджено деякі нові терміни щодо організації вогневої підготовки з урахуванням оновлення змісту цього відомчого нормативно-правового акта НПУ. Нами проведено їх порівняння з категоріальним апаратом КС-2019 [6] (див. табл. 2). Стала, традиційна (без змін – *уточнено нами*) термінологія цих нормативно-правових актів до уваги не бралась і в проведеному аналізі й порівнянні їх текстів (див. *нижче*) не відображена. Деякі нові складові частини характеристик термінів виділено курсивом.

Таблиця 2

Порівняльний аналіз термінів у Курсах стрільб для поліцейських від 2019 та 2026 рр [6; 7]

КС-2019	КС-2026
група – декілька стрільців, які виконують групову вправу зі стрільби. Один зі стрільців призначається старшим (перший номер) групи – <i>термін входить до категорії учасників стрільб розділу I «Загальні положення»</i>	група – сукупність стрільців, які виконують групову вправу зі стрільби. Під час виконання вправи один зі стрільців призначається керівником групи – <i>цей виокремлений термін поставлено на перше місце в п. 3 розділу 1 «Загальні положення» (а не за алфавітом), що підкреслює, на нашу думку, важливість навичок несення служби (ведення бою) поліцейськими у складі малих груп, наряду тощо)</i>
термін та його визначення відсутні	бойові броньовані машини (далі – ББМ) – бронетранспортери (БТР, БРДМ), бойові машини піхоти (БМП), бронеавтомобілі («Новатор», «Спартан», «Козак» та інші), танки – <i>новелізація</i>
вогнева позиція – майданчик, у межах якого стрілець проводить підготовку та виконує вправи зі стрільби	вогнева позиція – <i>ділянка місцевості</i> (майданчик), зайнята стрільцем (змінною, групою) для ведення вогню
вправа зі стрільби (кидання ручної гранати) – це вправа для набуття навичок виконання прийомів і дій з бойовою зброєю та боєприпасами, яка оцінюється за кількісно-якісними та часовими показниками	вправа зі стрільби – <i>це комплекс нормативно регламентованих дій, спрямованих на відпрацювання стрільцем (змінною, групою) навичок влучної стрільби з різних видів зброї (тренажерів-симуляторів), зокрема кидання ручних гранат (термін удосконалено)</i>
тактична заміна магазину проводиться з метою заміни напівпорожнього магазину спорядженням	заміна магазину тактична – заміна не порожнього та/або несправного магазину спорядженням (<i>визначення терміна доповнено</i>)
<i>термін та його визначення відсутні</i>	затримка під час стрільби – це незаплановане припинення стрільби, що відбувається через збій у роботі механізмів зброї, боєприпасів або дій стрільця. Затримки під час стрільби можуть з'явитися у довгостроковій роботі внаслідок зношення частин і механізмів, несправності капсуля патрона, а частіше – у разі необережного поводження зі зброєю та недбалого догляду – <i>новелізація</i>
<i>термін та його визначення відсутні</i>	зброя бойова вогнепальна – зброя, призначена для ураження живої цілі та/або техніки – <i>новелізація</i>

Продовження таблиці 2

КС-2019	КС-2026
<i>термін та його визначення відсутні</i>	зброя вогнепальна – ствольна зброя, яка призначена або може бути легко пристосована для ураження цілей снарядами (крім гумових чи аналогічних за своїми властивостями снарядів не смертельної дії), що одержують спрямований рух у стволі (за допомогою сили тиску газів, які утворюються в результаті згоряння металюного заряду) та мають достатню кінетичну енергію для ураження цілі, що перебуває на визначеній відстані – <i>новелізація</i>
<i>термін та його визначення відсутні</i>	зброя спортивна – сертифікована в установленому порядку вогнепальна (крім бойової) чи пневматична, стрілецька, вихолощена (охолощена) та холодна зброя, призначена виключно для ураження цілей під час проведення спортивних заходів та спортивних змагань, параметри і характеристики якої зафіксовано в правилах спортивних змагань з видів спорту, визнаних в Україні – <i>новелізація</i>
<i>термін та його визначення відсутні</i>	зброя маркерна – пристрій для відстрілу патронів, споряджених не летальними маркерними набоями; введено новий термін – <i>новелізація</i>
<i>термін та його визначення відсутні</i>	зброя навчальна – зброя, призначена для вивчення її будови та навчання прийомів поводження з нею, конструкція якої унеможлиблює стрільбу – <i>новелізація</i>
зміна – декілька стрільців, які одночасно виконують вправу для стрільби (<i>термін входить як уточнення учасників стрільб до розділу I «Загальні положення»</i>)	зміна – <i>стрілець</i> (декілька стрільців або груп стрільців), <i>бойова машина</i> (декілька бойових машин), які одночасно перебувають на вогневому (вихідному) рубежі для виконання вправи зі стрільби – <i>виокремлено як окрему категорію (новелізація)</i>
зона ведення вогню – простір, через який проходить траєкторія кулі під час стрільби та який обмежується з тилу рубежем відкриття вогню, із флангів та згори – конструктивними елементами тиру (вказівниками стрільбища), спереду – лінією мішеней	зона ведення вогню – простір, через який можуть проходити траєкторії куль під час стрільб. Зона ведення вогню обмежується з тилу рубежем відкриття вогню, з флангів та згори – конструктивними елементами тиру (вказівниками стрільбища), спереду – <i>кулеуловлювачем (тир), кулеприймальним валом (відкритий тир) або межами стрільбища / полігона із зонами безпеки включно, які позначені на місцевості відповідними написами: «Стрільбище!», «Стії! Стріляють!», «Прохід та проїзд заборонено!», що встановлюються в межах належної видимості – удосконалено визначення терміна</i>
<i>термін та його визначення відсутні</i>	макет зброї навчально-розрізний – конструктивно подібний до зброї виріб, який виготовлений шляхом приведення зброї в непридатний для стрільби стан, основні деталі якого мають спеціально виконані вирізи, призначені для забезпечення наочності для вивчення порядку взаємодії деталей і вузлів – <i>новелізація</i>
<i>термін та його визначення відсутні</i>	мішенева обстановка – схема розстановки мішеней, що відображає види та кількість цілей, необхідних для проведення навчально-тренувальних занять (тактичного навчання зі стрільбою), та створюється з метою забезпечення відпрацювання стрільцями навичок в організації та веденні розвідки противника, управління вогнем, виборі засобів та способів ведення вогню, підготовці вогневих завдань, спостереженні за результатами стрільби та корегування вогню, умілому поєднанні вогню та маневру за різної побудови бойового порядку (додаток 3). Цілі (мішені) повинні виставлятися на всю глибину бойового порядку противника, який визначається, при цьому не допускається лінійне їх розташування – <i>новелізація</i>
вихідне положення – положення, у якому перебувають стрільці та зброя в момент отримання команди керівника стрільб: «Вогонь!» («Рух!», «Уперед», «Старт!», звуковим сигналом таймера) або під час досягнення рубежу відкриття вогню у вправах з доданням певної дистанції; положення для стрільби – положення, яке займає стрілець для виконання пострілу	положення для виконання вправ зі стрільби – положення, у якому перебуває стрілець та зброя в момент прийняття рішення про відкриття вогню (отримання від керівника стрільб звукового сигналу таймера або команди: «Вогонь!» («Рух!», «Уперед», «Старт!») або під час досягнення рубежу відкриття вогню у вправах з доданням певної дистанції). <i>Термін «положення для виконання вправ зі стрільби» доцільно, на нашу думку, конкретизувати його видами – стрільба може вестися стоячи, з коліна, лежачи, сидячи, з-за укриття, що є недоліком (самі види положень надаються окремо в тексті розділу VII «Поводження зі зброєю під час проведення стрільб» КС-2026.</i>
практичні стрільби (далі – стрільби) – комплекс заходів, що проводяться в тирі або на стрільбищі (полігоні) і спрямовані на підготовку та ведення поліцейськими прицільного вогню зі зброї. Визначення в КС-2019 [6] видів стрільб (навчально-тренувальні, спортивні) винесені в КС-2026 [7] як окремий пункт, причому їх доповнено таким видом, як залікові стрільби – стрільби, що проводяться з метою оцінювання практичних навичок у поліцейських швидкісної та влучної стрільби (кидання ручних гранат) по нерухомих і рухомих цілях, в обмежений час, з різних положень у русі тощо під час проходження професійного навчання та спрямовані на визначення їхнього рівня вогневої підготовленості	практичні стрільби (далі – стрільби) – комплекс заходів, спрямований на підготовку та ведення поліцейськими прицільного вогню з <i>пістолета, пістолета-кулемета, автомата, кулемета (ручного, великокаліберного), гранатомета (ручного (реактивного), підствольного, однозарядного, напіваавтоматичного багатозарядного, станкового (автоматичного) протитанкового), снайперської гвинтівки, помпової (напіваавтоматичної) рушниці, протитанкового ракетного комплексу, переносного зенітно-ракетного комплексу, артилерійського озброєння, озброєння бойових машин, танків (далі – зброя), зокрема й за допомогою тренажерів-симуляторів та кидання ручних гранат по навчальних цілях, що проводиться з метою формування, закріплення та оновлення в них необхідних знань, умінь та навичок з вогневої підготовки – варто відзначити позитивний аспект – уточнено перелік зброї, з котрої виконуються практичні вправи (новелізація)</i>

Продовження таблиці 2

КС-2019	КС-2026
<i>термін та його визначення відсутні</i>	пункт огляду зброї (зона безпеки) – спеціально визначене місце на стрільбищі (тирі, полігоні), у межах якого здійснюється перевірка готовності стрільця та зброї (гранати) до або після виконання вправ зі стрільби – <i>новелізація</i>
сильна чи слабка рука Під час виконання вправ зі стрільби зброя може утримуватися сильною чи слабкою рукою	сильна рука – рука, яка відповідно до <i>анатомічних особливостей</i> стрільця є домінуючою (<i>термін деталізовано – корисне уточнення, на наш погляд</i>)
<i>термін та його визначення відсутні</i>	тренажер-симулятор – імітатор зброї, призначений для навчання і тренування, формування та закріплення у стрільців навичок візуальної розвідки, ідентифікації цілей, наведення та виконання стрільби в умовах віртуального середовища – <i>новелізація</i>
учасники стрільб – поліцейські, а також інші особи, які беруть у них участь або залучаються до організації їх проведення (дається визначення таких категорій, як керівник стрільб, група; зміна; медичний працівник; наглядч; наряд оточення; роздавач боеприпасів; старший наряду оточення; стрілець)	учасники стрільб – поліцейські із числа стрільців (<i>потребує уточнення – які ще можуть бути серед стрільців категорії; тобто нечітко виписано визначення терміна «учасник стрільб», не уточнено всіх обов'язкових учасників стрільб, на наш погляд, це недолік</i>), а також інші особи, які беруть у них участь або залучаються до організації їх проведення; <i>введена додатково категорія помічника керівника стрільб, керівника групи (новелізація)</i>
ціль – об'єкт (предмет), призначений для ураження вогневидами або іншими засобами	ціль – об'єкт (предмет), призначений для ураження вогневидами або іншими засобами; під час виконання вправ стрілець сам може визначати пріоритет цілі для ураження (<i>уточнення щодо черговості ураження цілі слід відзначити як позитивне – новелізація</i>)
<i>термін та його визначення відсутні</i>	ціль групова – ціль, яка складається з декількох цілей (мішеней) – <i>новелізація</i>
<i>термін та його визначення відсутні</i>	ціль важлива (найважливіша) – ціль, яка за своїми вогневидами можливостями здатна нанести значні втрати та ураження якої в таких умовах обстановки може полегшити і прискорити виконання бойового завдання (танки, бронетранспортери, самохідні артилерійські установки, протитанкові ракетні комплекси, кулемети, протитанкові гранатомети, спостережні пункти, радіолокаційні станції тощо) – <i>нововведення</i>
пункт допуску – місце, у межах якого перевіряється зброя стрільця	<i>термін та його визначення відсутні</i>

Варто зазначити, що окремі терміни в КС-2026 (наприклад, зброя вогнепальна, зброя бойова вогнепальна, зброя навчальна, зброя спортивна та ін.) використовувались і раніше – в Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, яка затверджена наказом МВС України від 21.08.1998 № 622 (в редакції від 19.07.2024) [33].

4. Щодо класифікації вправ за динамікою їх виконання, то в КС-26, крім статичного (вправи зі стрільби виконуються стрільцем стоячи, з коліна, у присіді, лежачи, не змінюючи положення в просторі) та динамічного режимів (вправи зі стрільби виконуються стрільцем у русі без зупинки, з переміщенням), введено додатковий режим – комбінований (під час виконання стрільцем вправ використовується як статичний, так і динамічний режими, що наближує застосування зброї у відпрацюванні стрільцем вправ КС-2026 під час службової підготовки до реальних складних і непередбачуваних умов поліцейського чи загальної бойової).

5. Вправи зі стрільби в КС-2019 та КС-2026 поділяються традиційно на три категорії, при цьому у другій та третій категоріях КС-2026 є деякі відмінності (новелізація) [6; 7] (див. табл. 3). Варто відзначити,

що в КС-2026 (додаток 4) [7] суттєво збільшено кількість вправ, які враховують як використання нових видів стрілецької та бойової зброї, так і описують умови й порядок їх виконання (174 вправи порівняно з 97 вправами у КС-2019) [6].

6. У розділі IV «Стрілецький тир, стрільбище, полігон та основні вимоги до їх облаштування» КС-2026 надано визначення таким термінам: 1) *стрілецький тир* (зазначено та охарактеризовано його види (споруди закритого, напівзакритого або відкритого (польового) типу); 2) *стенд* (для стрільби шротом (дробом) з гладкоствольної зброї, параметри і характеристики якого зафіксовані в правилах спортивних змагань з видів спорту, визнаних в Україні); 3) *стрілецьке*; 4) *полігон*; 5) *інтерактивний мультимедійний тир*. Ці терміни та конкретизація їх змісту відсутні в КС-2019 [6; 7].

7. Серед змін у нормативах зі зброєю доцільно виділити запровадження нових нормативів № 4 (для пістолета) та № 8 (для автомата), якими передбачається послідовне розбирання, збирання зброї та спорядження запасного магазину в комплексі (додаток 5 КС-2026) [7]. Нововведенням є також запровадження таких обов'язкових вимог: 1) норматив № 4 та № 8 вважається невиконаним за умови випадання з рук навчального патрона; 2) дотримання вказаного порядку дій поліцейського під час неповного розбирання сучасної зброї (нових видів) та її збирання після неповного розбирання в процесі чищення – для пістолетів Форт-20, GLOCK-17, пістолета-кулемета MP5 A3, автоматичної гвинтівки UAR-15 та її модифікації (AR).

Таблиця 3

Порівняльний аналіз вправ зі стрільби першої-третьої категорій

КС-2019	КС-2026
Вправи першої категорії:	
підготовчі вправи зі стрільби з пістолета; підготовча вправа зі стрільби із штурмової гвинтівки (автомата); вправи зі стрільби з пістолета	підготовчі вправи зі стрільби з пістолета; підготовчі вправи зі стрільби з автомата; вправи зі стрільби з пістолета
Вправи другої категорії:	
вправи зі стрільби з пістолета (індивідуальні та групові) <i>вправи відсутні</i>	вправи зі стрільби з пістолета (індивідуальні та групові) індивідуальні вправи зі стрільби з пістолета, які виконуються на навчальних зборах та у спеціально обладнаних тирах (стрільбищах, полігонах) – <i>новелізація</i>
вправи зі стрільби зі штурмової гвинтівки (автомата) <i>вправи відсутні</i>	вправи зі стрільби з автомата (індивідуальні) індивідуальні вправи зі стрільби із пістолета-кулемета – <i>новелізація</i>
Вправи третьої категорії:	
вправи зі стрільби з пістолета (індивідуальні та групові)	вправи зі стрільби з пістолета (індивідуальні та групові)
вправи зі стрільби зі штурмової гвинтівки (автомата) (індивідуальні та групові)	вправи зі стрільби з автомата (індивідуальні та групові)
вправи зі стрільби зі штурмової гвинтівки (автомата) та пістолета (індивідуальні та групові)	вправи зі стрільби з автомата та пістолета (індивідуальні та групові)
вправи відсутні	вправи зі стрільби з пістолета-кулемета – <i>новелізація</i>
вправи зі стрільби зі снайперської гвинтівки	вправи зі стрільби зі снайперської гвинтівки
вправи зі стрільби з помпової рушниці	вправи зі стрільби з помпової (напівавтоматичної) рушниці
вправи зі стрільби з ручного протитанкового гранатомета	вправи зі стрільби з ручного протитанкового гранатомета
вправа зі стрільби з підствольного гранатомета	вправи зі стрільби з гранатомета (підствольного, <i>однотрального, напівавтоматичного багатотрального</i>) – <i>вказано розширений набір видів гранатометів (новелізація)</i>
<i>вправи відсутні</i>	вправи зі стрільби з автоматичного станкового гранатомета <i>новелізація</i>
<i>вправи відсутні</i>	вправи зі стрільби зі станкового протитанкового гранатомета – <i>новелізація</i>
вправа зі стрільби з кулемета; вправа зі стрільби з ручного кулемета	вправа зі стрільби з кулемета (ручного кулемета)
<i>вправи відсутні</i>	вправи зі стрільби з великокаліберного кулемета – <i>новелізація</i>
<i>вправи відсутні</i>	вправи зі стрільби з машин, обладнаних кулеметною установкою, пристроєм для встановлення великокаліберного кулемета – <i>новелізація</i>
<i>вправи відсутні</i>	вправи зі стрільби з озброєння бойових машин <i>новелізація</i>
вправи з кидання ручних гранат	вправи з кидання ручних гранат

8. Щодо норм витрат боєприпасів поліцейськими (на прикладі територіальних підрозділів НПУ на період навчання у системі службової підготовки під час проведення практичних стрільб), то варто відзначити суттєве збільшення як їх кількості (в розрахунку на одну особу), так і розширення їх номенклатури: 1) 9 мм набої для стрільби з пістолетів та пістолетів-кулеметів – з 360 (КС-2019) до 720 шт (КС-2026); 2) 5,45/5,56/7,62 мм набої для автоматів та ручних кулеметів – з 120 (КС-2019) до 864 шт (КС-2026); 3) додатково в КС-2026 (порівняно з КС-2019) передбачено 20 набоїв для стрільби з помпових та напівавтоматичних рушниць, 4 набої 40 мм пострілів ВОГ-25 для ручних та підствольних гранатометів, 4 ручні гранати різних типів із запалами та 20 гранат навчально-імітаційних із запалами [6; 7].

Висновки. Провівши критичний аналіз КС-2026 для поліцейських, а також порівнюючи його положення з КС-2019, можемо зробити такі деякі узагальнення.

1. В умовах воєнного стану підвищились вимоги до вогневої підготовки поліцейських у зв'язку з їхньою

участю в охороні громадського порядку та в боротьбі зі злочинністю / ворогом у прифронтових територіях, а також безпосередньо в бойових діях з військовими підрозділами країни-агресорки.

Запровадження НПУ нового КС-2026 для поліцейських має на меті підвищення рівня вогневої підготовки працівників територіальних органів поліції, що є цілком обґрунтованим та доцільним з урахуванням умов проходження служби багатьох працівників поліції у прифронтових регіонах, а також чисельних фактів безпосередньої участі спецпідрозділів поліції і добровольців з числа поліцейських у бойових діях на лінії зіткнення зі збройними силами країни-окупанта.

2. Складовою частиною удосконалення нормативно-правового акта КС-2026 є використання нових термінів, які можна систематизувати у такі групи: 1) службово-бойова техніка (бойові броньовані машини); 2) техніка стрільби (затримки під час стрільби); 3) зброя (бойова вогнепальна, вогнепальна, маркерна, навчальна, макет зброї навчально-розрізний, тренажер-симулятор); 4) учасники стрільб (зміна, група, введені додатково тер-

міни помічника керівника стрільб та керівника групи); 5) мішенева обстановка, ціль групова та ін.

У КС-2026 під час використання нових термінів конкретизовано їхнє значення, що дає змогу учасникам практичних стрільб правильно їх розуміти та чітко виконувати необхідні дії (положення для стрільби за різних вправ, вимоги для виконання нормативів 1 та 4 для пістолетів та 5 і 8 для автоматів щодо тримання патронів для уникнення їх падіння під час спорядження магазинів) під час проведення занять зі службової (вогневої, тактичної) підготовки.

З огляду на реальну бойову обстановку та наявну смертельну небезпеку бути ураженим під час поліцейського (загальновійськового) бою цілком обґрунтованим є впровадження розробниками КС-2026 дидактичного підходу щодо самостійного вибору стрільцем цілі (визначення пріоритету для ураження) під час виконання індивідуальних вправ чи у складі групи.

3. Можемо констатувати, що КС-2026 має низку переваг порівняно з КС-2019 в частині належного забезпечення організації вогневої підготовки поліцейських з урахуванням ускладнених умов їх служби з охорони громадського порядку, в боротьбі зі злочинністю/ворогом: для підвищення ефективності їхніх дій з урахуванням досвіду розширення сфер діяльності поліцейських в охороні публічного порядку в зоні проведення бойових дій передбачено освоєння правоохоронцями нових видів броньованої техніки та бойового озброєння, яке застосовується у діяльності підрозділів НПУ.

4. КС-2026 як сучасний нормативний документ НПУ більшою мірою зорієнтований на використання новітніх методик та засобів навчання особового складу поліції їхній вогневій підготовці за міжнародними стандартами, а саме: 1) безпосереднього використання броньованої техніки (бойових броньованих машин) та нових видів зброї під час виконання вправ зі швидкісної стрільби в обмежений час, на ближніх дистанціях, з різних положень та з-за укриття; 2) застосування різних видів навчальної, спортивної, маркерної зброї, макетів зброї навчально-розрізних тощо; 3) враховуючи динамічну зміну на полі поліцейського (загальновійськового) бою доцільним є введення поняття мішенева обстановка, яка у використанні в освітньому процесі службової підготовки формує у поліцейського навички щодо самостійного вибору пріоритету ураження/знищення цілей.

5. Новелами є також зміни в категоріях вправ КС-2026:

– для другої категорії вправ додатково передбачено індивідуальні вправи, такі як: 1) стрільби з пістолета, які виконуються на навчальних зборах та у спеціально

обладнаних тирах (стрільбищах, полігонах); 2) індивідуальні вправи зі стрільби із пістолета-кулемета;

– для третьої категорії вправ додатково введено вправи зі стрільби: 1) з пістолета-кулемета; 2) з гранатомета (крім підствольного, також враховано і однозарядний, напівавтоматичний багатозарядний); 3) з автоматичного станкового гранатомета; 4) зі станкового протитанкового гранатомета; 5) з великокаліберного кулемета; 6) з машин, обладнаних кулеметною установкою, пристроєм для встановлення великокаліберного кулемета; 7) з озброєння бойових машин.

6. Визначення видів стрільб (навчально-тренувальні стрільби, спортивні стрільби) винесені в КС-2026 як окремий пункт, причому їх доповнено таким видом, як *залікові стрільби* – контрольні заходи, які проводяться з метою оцінювання у поліцейських сформованих практичних навичок швидкісної та влучної стрільби (кидання ручних гранат) по нерухомих і рухомих цілях, в обмежений час, з різних положень у русі тощо під час проходження професійного навчання та спрямовані на визначення їхнього рівня вогневої підготовленості.

7. Удосконалено наявні терміни, наприклад: 1) зона ведення вогню (враховано необхідність позначення зони безпеки на місцевості відповідними написами: «Стрільбище!», «Стій! Стріляють!», «Прохід та проїзд заборонено!», що встановлюються в межах належної видимості; 2) сильна рука – рука, яка відповідно до анатомічних особливостей стрільця (уточнено в КС-2026) є домінуючою.

8. З метою покращення навичок стрільби у системі занять зі службової підготовки поліцейських у КС-2026 суттєво збільшено кількість набоїв для пістолетів, автоматів та помпових (напівавтоматичних) рушниць, передбачено використання як бойових, так і навчально-тренувальних (навчально-імітаційних) гранат, пострілів для ручних та підствольних підствольних гранатометів.

Перспективами подальших наукових досліджень з порушеної нами проблеми удосконалення вогневої підготовки працівників поліції може бути така тематика пошукових робіт: 1) тактика дій малих груп поліції під час проведення поліцейських операцій у замській забудові з використанням сучасного озброєння; 2) ведення правоохоронцями бойових дій із застосуванням засобів індивідуального захисту в умовах використання ворогом отруйних речовин; 3) відпрацювання тактики дій поліцейського підрозділу в обороні із використанням передбачених КС-2026 групових вправ; 4) дії підрозділу поліції в наступі з використання сучасної броньованої техніки.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII (із змінами в редакції від 15.02.2026). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/580-19> (дата звернення: 16.06.2026).
2. Про затвердження Курсу стрільб із стрілецької зброї : Наказ МВС України від 24 липня 1997 р. № 493.
3. Про затвердження Курсу стрільб із стрілецької зброї для рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ України : Наказ МВС України від 25.11.2003 року № 1444.
4. Про затвердження Курсу стрільб із стрілецької зброї для рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ України та норм витрат боєприпасів МВС, ГУМВС, УМВС, відомчими навчальними закладами : Наказ МВС України від 07.09.2011 № 658.
5. Про затвердження Курсу стрільб для поліцейських та норм витрат боєприпасів, пострілів, вибухових пакетів і гранат поліцейськими під час проведення практичних стрільб : Наказ НПУ від 20.09.2016 № 900.
6. Про затвердження Курсу стрільб для поліцейських та Норм витрат боєприпасів, пострілів, вибухових пакетів і гранат поліцейськими під час проведення практичних стрільб : Наказ МВС України від 26.04.2019 № 334.
7. Курс стрільб для поліцейських : Наказ Національної поліції України від 13.01.2026 № 23_од.
8. Вайда Т. С., Бортник С. К., Володін А. М. Порівняльний аналіз Курсів стрільб МВС та Національної поліції України: шляхи удосконалення вогневої підготовки курсантів відомчих ВНЗ. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України* : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 21 квітня 2017 року. Харків : ХНУВС, 2017. С. 65–70.

9. Вайда Т. С., Гетьманенко О. С. Інформаційні технології у вогневій підготовці курсантів ВНЗ МВС України. Збірник наукових праць XI звітної науково-практичної конференції ХІОІ ХНУВС «Підготовка спеціалістів-юристів для ОВС: здобутки, проблеми та перспективи» (16 травня 2008 року, м. Херсон). Херсон : ХІОІ ХНУВС, 2008. С. 4–51.
10. Вайда Т. С., Каменщик О. В. Сучасні педагогічні технології у вогневій підготовці курсантів ВНЗ МВС України. *Теорія і методика виховання* : науково-педагогічний вісник. Вип. 7. Матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару «Психолого-педагогічне забезпечення якості проф. підготовки майбутніх юристів» (28 квітня 2017 року, м. Херсон, Херсонський факультет ОДУВС). Херсон : Видавець Грінь Д. С., 2017. С. 85–87.
11. Вайда Т. С., Круглик М. І., Кузнецов О. І. Сучасне інтерактивне мультимедійне обладнання для навчання та вдосконалення вогневої підготовки працівників Національної поліції України. *Pregătirea profesională a cadrelor pentru subdiviziunile Ministerului Afacerilor Interne și alte organe de drept* : Conferința științifico-practică internațională din 4 decembrie 2020, Chișinău / redactor-șef: Iurie Larii; colegiul de redacție: Dinu Ostavciuc et al. Chișinău : Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei «Ștefan cel Mare», 2021. P. 143–150.
12. Вайда Т. С. Актуальні проблеми тактичної та вогневої підготовки поліцейських патрульної служби України в сучасних умовах. *Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави* : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 25 березня 2016 р. Одеса : ОДУВС, 2016. С. 11–13.
13. Вайда Т. С., Кузнецов О. І. Сучасні підходи нового Курсу стрільб для поліцейських як сприятливі педагогічні умови для удосконалення вогневої підготовки слухачів первинної проф. підготовки. *Організація професійної підготовки в підрозділах Національної поліції України* : матеріали круглого столу, м. Одеса, 31 жовтня 2017 р. Одеса : ОДУВС, 2017. С. 33–44.
14. Вайда Т. С. Реалізація дидактичного принципу системності та наступності як ефективна умова забезпечення вогневої підготовки поліцейських-курсантів (на прикладі початкових вправ Курсу стрільб-2011). *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України* : зб. наук. пр. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, каф. тактич. та спец. фіз. підгот. ф-ту № 2 (матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 31 травня 2019 р.). Харків : ХНУВС, 2019. С. 88–95.
15. Вайда Т. С., Іщенко М. М. Методичні рекомендації з вогневої підготовки в системі службової підготовки : методичні рекомендації для працівників ОВС. Херсон : ХІОІ ХНУВС, 2007. 74 с.
16. Вайда Т. С., Степаненко В. В. Особливості виконання курсантами ЗВО МВС України вправ з вогневої підготовки в динамічному положенні (на прикладі вправ 15 та 16 другої категорії, індивідуальних Курсу стрільб для поліцейських). *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України* : зб. наук. пр. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, каф. тактич. та спец.-фіз. підгот. ф-ту № 2. Харків : ХНУВС, 2021. С. 108–116.
17. Вайда Т. С., Конев О. Ю. Роль та місце підготовчих вправ Курсу стрільб для поліцейських у вогневій підготовці здобувачів вищої освіти (на прикладі студентів спеціальності 262 правоохоронна діяльність). *Підготовка правоохоронців в системі МВС України в умовах воєнного стану* : зб. наук. пр. за матеріалами X Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 3 лип. 2025 р.). МВС України; Нац. акад. правових наук України; Харків. нац. ун-т внутр. справ, навч.-наук. ін-т № 2, каф. тактико-спец. підготовки, каф. спец. фіз. підготовки. Вінниця : ХНУВС, 2025. С. 410–419.
18. Аносенков А. А., Коломієць Ю. М., Мукоїда Р. В., Вайда Т. С., Проскурня Є. Є. Методичні рекомендації для проведення практичних занять з тактико-спеціальної підготовки із використанням системи лазерних симуляторів двостороннього вогневого контакту : методичні рекомендації. Одеса : ОДУВС, 2025. 112 с.
19. Вайда Т. С. Сучасні напрямки в розробці автомобільного транспорту та перспективи створення спеціальної техніки для військ правопорядку. *Проблеми розвитку, удосконалення та експлуатації озброєння та військової техніки у внутрішніх військах МВС України* : матеріали науково-практичної конференції (Україна, м. Харків, 29 листопада 2012 року). Харків : Академія внутрішніх військ МВС України, 2012. С. 78–81.
20. Конев О. Ю. Деякі особливості тактики застосування зброї працівниками поліції в умовах війни / при виконанні службово-бойових дій. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2026. № 1. С. 127–133. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2026.1.25>
21. Конько А. Г., Угрин О. В. Розширення міждисциплінарних зв'язків вогневої підготовки як крок до запобігання втратам поліцейських в умовах війни. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2026. № 1. С. 148–155. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2026.1.22>
22. Кривонос М. В., Мусійчук В. О., Скрипка О. М. Вогнева підготовка поліцейських: сучасні виклики та інструменти підвищення професійної готовності. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*. 2025. № 4 (16). С. 146–152. DOI: <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2025-4-16-26>
23. Поливанок В. Д., Жбанчик А. В. Актуальні питання проведення занять з вогневої підготовки поліцейських в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 5. С. 593–597. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.05.91>
24. Вогнева підготовка : посібник. 2-е вид., перероб. і доп. / кол. авт.; за заг. ред. канд. наук, доц. В. Я. Покайчука. Дніпро : ДДУВС, 2021. 264 с.
25. Вогнева підготовка : навчальний посібник / уклад. Д. В. Швець, Є. Ф. Бахчеван, О. Т. Ніколаєв, І. П. Катеринчук, О. І. Ульянов, В. Ю. Мосузенко, В. С. Трояновський ; за заг. ред. Д. В. Швеця. 2-ге видання, перероб. і доп. Одеса : Видавництво «Юридика», 2024. 278 с.
26. Озброєння Національної поліції України : навчальний наочний посібник з елементами інтерактивних технологій / С. Мартинов, М. Поколотний, Т. Ландрєв, А. Кудінов. Київ, 2024. 167 с.
27. Epstein Jake. How a lack of ammo made the swap from Kalashnikovs to M4 carbines a headache for Ukraine's special operators. URL: <https://www.businessinsider.com/upgrading-soviet-era-kalashnikovs-for-american-m4s-hard-for-ukrainians-2025-3> (дата звернення: 13.08.2026).
28. Kushnikov V. Two U.S. Agencies conducted training for the Ukrainian Interior Ministry on the use of Western weapons. URL: <https://militaryni.com/en/news/two-u-s-agencies-conducted-training-for-the-ukrainian-interior-ministry-on-the-use-of-western-weapons/> (дата звернення: 13.08.2026).

29. Information about how to become an authorised firearms officer. URL: <https://www.met.police.uk/foi-ai/metropolitan-police/d/november-2022/information-authorised-firearms-officer/> (дата звернення: 13.06.2026).

30. Лисогор І. В Україні станом на зараз є 100 000 поліцейських. З них 8 800 пішли воювати добровольцями. URL: https://lb.ua/society/2026/01/15/717006_ukrayini_stanom_zaraz_ie_100_000.html (дата звернення: 13.06.2026).

31. Про утворення територіального органу Національної поліції : Постанова Кабінету Міністрів України від 13 січня 2023 р. № 30. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-utvorennia-terytorialnoho-orhanu-natsionalnoi-p-a30> (дата звернення: 18.06.2026).

32. Об'єднана штурмова бригада «Лють». URL: <https://dduvs.edu.ua/lyut/> (дата звернення: 13.06.2026).

33. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металічними снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів : Наказ МВС України від 21.08.98 № 622 (в редакції від 19.07.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#Text> (дата звернення: 19.06.2026).

References

1. Pro Natsionalnu politsiiu: Zakon Ukrainy vid 02 lypnia 2015 roku № 580-VIII (iz zminamy v redaktsii vid 15.02.2026) [For National Policy: Law of Ukraine dated July 2, 2015 No. 580-VIII (as amended on February 15, 2026)]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/580-19> (Last accessed: 16.06.2026). [in Ukrainian].

2. Pro zatverdzhennia Kursu strilb iz striletskoi zbroi : nakaz MVS Ukrainy vid 24 lypnia 1997 r. № 493 [On approval of the Small Arms Shooting Course: Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated July 24, 1997 No. 493]. [in Ukrainian].

3. Pro zatverdzhennia Kursu strilb iz striletskoi zbroi dlia riadovoho ta nachalnytskoho skladu orhaniv vnutrishnikh sprav Ukrainy: nakaz MVS Ukrainy vid 25.11.2003 roku № 1444 [On approval of the Small Arms Shooting Course for rank and file and command staff of the internal affairs bodies of Ukraine: Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated 11.25.2003 No. 1444]. [in Ukrainian].

4. Pro zatverdzhennia Kursu strilb iz striletskoi zbroi dlia riadovoho ta nachalnytskoho skladu orhaniv vnutrishnikh sprav Ukrainy ta norm vytrat boieprypasiv MVS, HUMVS, UMVS, vidomchymy navchalnymy zakladamy: nakaz MVS Ukrainy vid 07.09.2011 № 658 [On approval of the Small Arms Shooting Course for rank and file and command staff of the internal affairs bodies of Ukraine and ammunition consumption standards of the Ministry of Internal Affairs, the Central Directorate of Internal Affairs, the Regional Directorate of Internal Affairs, and departmental educational institutions: Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated 07.09.2011 No. 658]. [in Ukrainian].

5. Pro zatverdzhennia Kursu strilb dlia politseiskyykh ta norm vytrat boieprypasiv, postriliv, vybukhovyykh paketiv i hranat politseiskymy pid chas provedennia praktychnyykh strilb: nakaz NPU vid 20.09.2016 № 900 [On approval of the Shooting Course for police officers and the norms for the consumption of ammunition, shots, explosive packages and grenades by police officers during practical shooting: Order of the National Police of Ukraine dated 09.20.2016 No. 900]. [in Ukrainian].

6. Pro zatverdzhennia Kursu strilb dlia politseiskyykh ta Norm vytrat boieprypasiv, postriliv, vybukhovyykh paketiv i hranat politseiskymy pid chas provedennia praktychnyykh strilb: nakaz MVS Ukrainy vid 26.04.2019 № 334 [On approval of the Shooting Course for police officers and the Norms of consumption of ammunition, shots, explosive packages and grenades by police officers during practical shooting: Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated 04.26.2019 No. 334]. [in Ukrainian].

7. Pro zatverdzhennia Kursu strilb dlia politseiskyykh: nakaz Natsionalnoi politsii Ukrainy vid 13.01.2026 № 23_od [Shooting course for police officers: order of the National Police of Ukraine dated 13.01.2026 No. 23_od]. [in Ukrainian].

8. Vaida, T. S., Bortnyk, S. K., & Volodin, A. M. (2017). Porivnialnyi analiz Kursiv strilb MVS ta Natsionalnoi politsii Ukrainy: shliakhy udoskonalennia vohnevoi pidhotovky kursantiv vidomchyykh VNZ [Comparative analysis of the shooting courses of the Ministry of Internal Affairs and the National Police of Ukraine: ways to improve the shooting training of cadets of departmental universities]. *Pidhotovka politseiskyykh v umovakh reformuvannia systemy MVS Ukrainy – Police training in the context of reforming the Ukrainian Ministry of Internal Affairs system: materialy II mizhnar. nauk.-prakt. konf., m. Kharkiv, 21 kvitnia 2017 roku*. Kharkiv: KhNUVS. S. 65–70. [in Ukrainian].

9. Vaida, T. S., & Hetmanenko, O. S. (2008). Informatsiini tekhnolohii u vohnevii pidhotovtsi kursantiv VNZ MVS Ukrainy [Information technologies in fire training of cadets of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]. *Pidhotovka spetsialistiv-yurystiv dlia OVS: zdobutky, problemy ta perspektyvy – Training of legal specialists for the Internal Affairs Directorate: achievements, problems and prospects: zbirnyk naukovyykh prats XI zvitnoi naukovo-praktychnoi konferentsii KhIU KhNUVS (16 travnia 2008 roku, m. Kherson)*. Kherson: KhIU KhNUVS. S. 47–51. [in Ukrainian].

10. Vaida, T. S., & Kamenshchuk, O. V. (2017). Suchasni pedahohichni tekhnolohii u vohnevii pidhotovtsi kursantiv VNZ MVS Ukrainy [Modern pedagogical technologies in fire training of cadets of universities of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]. *Teoriia i metody vykhovannia: naukovo-pedahohichniy visnyk. Vyp. 7. Theory and methods of education: scientific and pedagogical bulletin*. Vol. 7. Materialy Vseukr. nauk.-prakt. seminaru «Psykholoho-pedahohichne zabezpechennia yakosti prof. pidhotovky maibutnikh yurystiv» – Materials of the All-Ukrainian Scientific-Practical Seminar “Psychological and Pedagogical Quality Assurance of Professional Training of Future Lawyers” (28 kvitnia 2017 roku, m. Kherson, Khersonskiyi fakultet ODUVS). Kherson: Vydavets Hrin D. S. S. 85–87. [in Ukrainian].

11. Vaida, T. S., Kruhlyk, M. I., & Kuznietsov, O. I. (2021). Suchasne interaktyvne multymediine obladdannia dlia navchannia ta udoskonalennia vohnevoi pidhotovky pratsivnykiv Natsionalnoi politsii Ukrainy [Modern interactive multimedia equipment for training and improving fire training of employees of the National Police of Ukraine]. *Profesiina pidhotovka kadrov dlia pidrozdiliv Ministerstva vnutrishnikh sprav ta inshyykh pravookhoronnykh orhaniv – Professional training for units of the Ministry of Internal Affairs and other law enforcement agencies: zaochna Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia, 4 hrudnia 2020 roku, m. Kyshyniv (Moldova)*. Moldova: Kyshyniv, Akademiia «Shtefan chel Mare» MVS Respubliki Moldova. P. 143–150. [in Ukrainian].

12. Vaida, T. S. (2016). Aktualni problemy taktychnoi ta vohnevoi pidhotovky politseiskyykh patrolnoi sluzhby Ukrainy v suchasnykh umovakh [Current problems of tactical and fire training of police patrol officers of Ukraine in modern conditions]. *Rol ta mistse pravookhoronnykh orhaniv u rozbudovi demokratychnoi pravovoi derzhavy – The role and place of law enforcement*

agencies in building a democratic state based on the rule of law: materialy VIII mizhnar. nauk.-prakt. konf., m. Odesa, 25 bereznia 2016 r. Odesa: ODUVS. S. 11–13. [in Ukrainian].

13. Vaida, T. S., & Kuznietsov, O. I. (2017). Suchasni pidkhody novoho Kursu strilb dlia politseiskyykh yak spryiatlyvi pedahohichni umovy dlia udoskonalennia vohnevoi pidhotovky slukhachiv pervynnoi prof. pidhotovky [Modern approaches of the new Shooting Course for Police Officers as favorable pedagogical conditions for improving the shooting training of students of primary professional training]. *Orhanizatsiia profesiinoi pidhotovky v pidrozdilakh Natsionalnoi politsii Ukrainy – Organization of professional training in units of the National Police of Ukraine*: materialy kruhloho stolu, m. Odesa, 31 zhovtnia 2017 r. Odesa: ODUVS. P. 33–44. [in Ukrainian].

14. Vaida, T. S. (2019). Realizatsiia dydaktychnoho pryntsyphu systemnosti ta nastupnosti yak efektyvna umova zabezpechennia vohnevoi pidhotovky politseiskyykh-kursantiv (na prykladi pochatkovykh vprav Kursu strilb-2011) [Implementation of the didactic principle of systematicity and continuity as an effective condition for ensuring the fire training of police cadets (using the example of the initial exercises of the 2011 Shooting Course)]. *Pidhotovka politseiskyykh v umovakh reformuvannia systemy MVS Ukrainy – Police training in the context of reforming the Ukrainian Ministry of Internal Affairs system*: zb. nauk. pr. MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav, kaf. taktych. ta spets. fiz. pidhot. f-tu № 2 (materialy IV mizhnar. nauk.-prakt. konf., m. Kharkiv, 31 travnia 2019 r.). Kharkiv: KhNUVS. P. 88–95. [in Ukrainian].

15. Vaida, T. S., & Ishchenko, M. M. (2007). Metodychni rekomendatsii z vohnevoi pidhotovky v systemi sluzhbovoi pidhotovky [Methodological recommendations for fire training in the service training system]: metod. rekomendatsii dlia pratsivnykiv OVS. Kherson: KhIU KhNUVS. 74 p. [in Ukrainian].

16. Vaida, T. S., & Stepanenko, V. V. (2021). Osoblyvosti vykonannia kursantamy ZVO MVS Ukrainy vprav z vohnevoi pidhotovky v dynamichnomu polozhenni (na prykladi vprav 15 ta 16 druhoi katehorii, indyvidualnykh Kursu strilb dlia politseiskyykh) [Peculiarities of performance by cadets of the Military Educational Service of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine of fire training exercises in a dynamic position (using the example of exercises 15 and 16 of the second category, individual shooting courses for police officers)]. *Pidhotovka politseiskyykh v umovakh reformuvannia systemy MVS Ukrainy – Police training in the context of reforming the Ukrainian Ministry of Internal Affairs system*: zb. nauk. pr. MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav, kaf. taktych. ta spets.-fiz. pidhot. f-tu № 2. Kharkiv: KhNUVS. P. 108–116. [in Ukrainian].

17. Vaida, T. S., & Koniev, O. Iu. (2025). Rol ta mistse pidhotovchykh vprav Kursu strilb dlia politseiskyykh u vohnevii pidhotovtsi zdobuvachiv vyshchoi osvity (na prykladi studentiv spetsialnosti 262 pravookhoronna dialnist) [The role and place of preparatory exercises of the Shooting Course for Police Officers in the firearms training of higher education applicants (on the example of students of specialty 262 “Law Enforcement Activities”)]. *Pidhotovka pravookhorontsiv v systemi MVS Ukrainy v umovakh voiennoho stanu – Training of law enforcement officers in the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine under martial law*: zb. nauk. pr. za materialamy XI Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Vinnytsia, 3 lyp. 2025 r.). MVS Ukrainy; Nats. akad. pravovykh nauk Ukrainy; Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav, navch.-nauk. in-t № 2, kaf. taktyko-spets. pidhotovky, kaf. spets. fiz. pidhotovky. Vinnytsia: KhNUVS. P. 410–419. [in Ukrainian].

18. Anosienkov, A. A., Kolomiets, Yu. M., Mukoida, R. V., Vaida, T. S., & Proskurnia Ye. Ie. (2025). Metodychni rekomendatsii dlia provedennia praktychnykh zaniat z taktyko-spetsialnoi pidhotovky iz vykorystanniam systemy lazernykh symulatoriv dvostoronnogo vohnevoho kontaktu [Methodological recommendations for conducting practical classes in tactical and special training using a system of laser simulators of two-way fire contact]: metod. rekomendatsii. Odesa: ODUVS. 112 p. [in Ukrainian].

19. Vaida, T. S. (2012). Suchasni napriamky v rozrobtsi avtomobilnoho transportu ta perspektyvy stvorennia spetsialnoi tekhniki dlia viisk pravoporiadku [Modern trends in the development of road transport and prospects for creating special equipment for law enforcement forces]. *Problemy rozvytku, udoskonalennia ta ekspluatatsii ozbroiennia ta viiskovoi tekhniki u vnutrishnikh viiskakh MVS Ukrainy – Problems of development, improvement and operation of weapons and military equipment in the internal forces of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine*: materialy nauko-vo-praktychnoi konferentsii (Ukraina, m. Kharkiv, 29 lystopada 2012 roku). Kharkiv: Akademiia vnutrishnikh viisk MVS Ukrainy. P. 78–81. [in Ukrainian].

20. Koniev, O. Iu. (2026). Deiaki osoblyvosti taktyky zastosuvannia zbroi pratsivnykamy politsii v umovakh viiny / pry vykonanni sluzhbovo-boiovykh dii [Some features of the tactics of using weapons by police officers in wartime / when performing official combat operations]. *Pivdennoukraiynskyi pravnychi chasopys – South Ukrainian Law Journal*, 1, 127–133. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2026.1.25>. [in Ukrainian].

21. Konko, A. H., & Uhryn, O. V. (2026). Rozshyrennia mizhdystyplinarnykh zviazkiv vohnevoi pidhotovky yak krok do zapobihannia vtratom politseiskyykh v umovakh viiny [Expanding interdisciplinary connections in fire training as a step towards preventing police casualties in wartime]. *Pivdennoukraiynskyi pravnychi chasopys – South Ukrainian Law Journal*, 1, 148–155. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2026.1.25>. [in Ukrainian].

22. Kryvonos, M. V., Musiichuk, V. O., & Skrypka, O. M. (2025). Vohneva pidhotovka politseiskyykh: suchasni vyklyky ta instrumenty pidvyshchennia profesiinoi hotovnosti [Fire training of police officers: modern challenges and tools for increasing professional readiness]. *Ukrainska politseistyka: teoriia, zakonodavstvo, praktyka – Ukrainian police science: theory, legislation, practice*, 4(16), 146–152. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.05.91>. [in Ukrainian].

23. Polyvaniuk, V. D., & Zhbanchyk, A. V. (2024). Aktualni pytannia provedennia zaniat z vohnevoi pidhotovky politseiskyykh v umovakh voiennoho stanu [Current issues of conducting classes on fire training of police officers under martial law]. *Analitichno-porivnialne pravo- i nauko-vo-praktychno-vo – Analytical and comparative jurisprudence*, 5, 593–597. Retrieved from <https://dspace.uzhnu.edu.ua/bitstreams/a3da1d59-f7b6-45bf-984e-4bea696657c6/download> (accessed: 13.08.2026). [in Ukrainian].

24. Pokaichuk, V. Ia. (ed.) (2021). Vohneva pidhotovka: posibnyk. 2-e vyd., pererob. i dop. [Fire training: manual. 2nd ed., revised and supplemented]. Dnipro: DDUVS. 264 p. [in Ukrainian].

25. Shvets, D. V. (ed.) (2024). Vohneva pidhotovka: navchalnyi posibnyk [Fire training: study guide] uklad. D. V. Shvets, Ye. F. Bakhchevan, O. T. Nikolaiev, I. P. Katerynychuk, O. I. Uliyanov, V. Yu. Mosuzenko, V. S. Troianovskiy. 2-he vydannia, pereroblene i dopovnene. Odesa: Vydavnytstvo «Iurydyka». 278 p. [in Ukrainian].

26. Martynov, S., Pokolodnyi, M., Landriev, T., & Kudinov, A. (2024). Ozbroyennia Natsionalnoi politsii Ukrainy: navchalnyi naochnyi posibnyk z elementamy interaktyvnykh tekhnolohii [Armament of the National Police of Ukraine: a training manual with elements of interactive technologies]. Kyiv. 167 p. [in Ukrainian].

27. Epstein Jake. How a lack of ammo made the swap from Kalashnikovs to M4 carbines a headache for Ukraine's special operators. Retrieved from <https://www.businessinsider.com/upgrading-soviet-era-kalashnikovs-for-american-m4s-hard-for-ukrainians-2025-3> (Last accessed: 13.08.2026).

28. Kushnikov, V. Two U.S. Agencies conducted training for the Ukrainian Interior Ministry on the use of Western weapons. Retrieved from <https://military.com/en/news/two-u-s-agencies-conducted-training-for-the-ukrainian-interior-ministry-on-the-use-of-western-weapons/> (Last accessed: 13.08.2026).

29. Information about how to become an authorised firearms officer. Retrieved from <https://www.met.police.uk/foi-ai/metropolitan-police/d/november-2022/information-authorised-firearms-officer/> (Last accessed: 13.06.2026).

30. Lysohor, I. (2026). V Ukraini stanom na zaraz ye 100 000 politseiskyykh. Z nykh 8 800 pishly voiuvaty dobrovoltsiamy [There are currently 100.000 police officers in Ukraine. Of them, 8.800 went to fight as volunteers]. Retrieved from https://lb.ua/society/2026/01/15/717006_ukrayini_stanom_zaraz_ie_100_000.html (Last accessed: 13.06.2026). [in Ukrainian].

31. Pro utvorennia terytorialnoho orhanu Natsionalnoi politsii: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 13 sichnia 2023 r. № 30. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-utvorennia-terytorialnoho-orhanu-natsionalnoi-p-a30> (Last accessed: 18.06.2026). [in Ukrainian].

32. Obiednana shturnova bryhada «Liut» [Joint Assault Brigade “Lyut”]. Retrieved from <https://dduvs.edu.ua/lyut/> (Last accessed: 13.06.2026). [in Ukrainian].

33. Pro zatverdzhennia Instruksii pro poriadok vyhotovlennia, prydbannia, zberihannia, obliku, perevezennia ta vykorystannia vohnepalnoi, pnevmatychnoi, kholodnoi i okholoshchenoi zbroi, prystroiv vitchyznianoho vyrobnytstva dlia vidstrilu patroniv, sporiadzhennykh humovymy chy analohichnymy za svoimy vlastyostiamy metalnymy snariadamy nesmertelnoi dii, ta patroniv do nykh, a takozh boieprypasiv do zbroi, osnovnykh chastyn zbroi ta vybukhovyykh materialiv [On approval of the Instructions on the procedure for the manufacture, acquisition, storage, accounting, transportation and use of firearms, pneumatic, cold and cold-action weapons, domestically produced devices for firing cartridges equipped with rubber or similar in their properties non-lethal projectiles, and cartridges for them, as well as ammunition for weapons, main parts of weapons and explosive materials]: nakaz MVS Ukrainy vid 21.08.98 № 622 (v redaktsii vid 19.07.2024). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#Text> (Last accessed: 19.06.2026). [in Ukrainian].

Vaida Taras,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Corresponding Member of the Engineering Academy of Ukraine,
Professor at the Department of Professional and Special Disciplines
of the Institute of Law and Security
(Odesa State University of Internal Affairs, Odesa)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4355-5685>

SOME ASPECTS OF THE COMPARATIVE ANALYSIS OF SHOOTING COURSES FOR POLICE OFFICERS OF 2019 AND 2026: AMENDMENT OF LEGISLATION ON FIRE TRAINING FOR LAW ENFORCEMENT OFFICERS

The article considers one of the current problems of law enforcement activities – improving the organization of fire training for police officers, taking into account the extreme circumstances of their service while maintaining public order and increasing the effectiveness of the fight against crime / the enemy in the conditions of the introduced legal regime of martial law.

A retrospective analysis of the changes that occurred in the Shooting Courses for Law Enforcement Officers (hereinafter referred to as the SC) during 1997–2026 was conducted. Taking into account a critical review of the scientific works of domestic scientists on this problem, the point of view of scientists on the need for further improvement of this regulatory and legal document to ensure effective practical readiness of police units to act in the face of modern challenges is supported.

The updated approaches introduced in the SC-2026 to increase the effectiveness of fire training for police officers are beyond doubt. The new terms and their specified meanings used in this regulatory legal act contribute to the correct understanding by the participants of practical shootings of the introduced changes, allow police officers clearly and correctly perform the necessary exercises and standards for various types of weapons during service (fire, tactical) training classes.

Systematization of novelized terms refers to such areas of fire training as: 1) the use of service and combat equipment (armored combat vehicles); 2) taking into account difficulties during shooting (delays during shooting); 3) the use of various types of weapons (firearms, combat firearms, marker, training, mock-ups of training and cutting weapons, simulators); 4) clarification of the type of shooting participants (shift, group are distinguished; assistant shooting leader, group leader are introduced); 5) specification of shooting conditions – target situation, group target; firing zone, etc.

The novelties in the SC-2026 are the changes (additions) made in comparison with the SC-2019 in some categories of exercises, which additionally provide: 1) for the second category of exercises – individual exercises with such weapons as: a) pistol shooting, which are performed at training camps and in specially equipped shooting galleries (shooting ranges, training grounds); b) individual exercises in shooting with a submachine gun; 2) for the third category of exercises – exercises in shooting with such new types of weapons as: a) submachine gun; b) grenade launcher (underbarrel, single-shot, semi-automatic multi-shot); c) automatic easel grenade launcher; d) easel anti-tank grenade launcher; e) large-caliber machine gun; f) vehicles equipped with a machine gun mount, a device for installing a large-caliber machine gun; g) armament of combat vehicles.

The material support in the SC-2026 has a number of advantages compared to the SC-2019 in terms of proper organization of fire training of police officers, taking into account preparation for actions in difficult conditions of their service during the protection of public order and the fight against crime / the enemy – it is planned to master/train law enforcement officers in the management of new types of armored vehicles, firing from various types of modern small arms / combat weapons, which are already used in practice in the official activities of the NPU units.

SC-2026 as a current regulatory legal act is more focused on the use of the latest methods and means of training police personnel in weapons skills according to international standards: 1) the use of not only combat weapons, but also various types of training, sports, marker weapons, training and cut-out weapon models, etc.; 2) conducting aimed fire taking into account the impact of a number of dangers and the dynamic change in the circumstances of a police officer (military) battle (a change in the target situation is used in practice as a pedagogical technology that forms the existential skills of a police officer regarding the independent choice of the priority of hitting/destroying targets); 3) paying significant attention to the coordination of individual and group actions of law enforcement officers, conducting a police battle in a small group (5–8 people) under the control of its leader (one of the shooters).

Traditional types of shooting (training, sports) in the SC-2026 are supplemented by credit ones, which are intended to assess the practical skills of police officers in conducting high-speed and accurate shooting (throwing hand grenades) at stationary and moving targets, in a limited time, from different positions, in motion, etc. during professional training (service training classes) and are aimed at determining their levels of fire readiness in general.

Further promising areas of scientific research on the raised problem of improving various aspects of fire training of police officers in conditions of martial law are proposed.

Key words: *martial law, police officers, requirements for fire training, Shooting course for police officers, retrospective and comparative analysis, innovations, new types of weapons and armament, conditions for performing exercises and standards.*

Дата першого надходження статті до видання: 09.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 17.08.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 14.10.2026